

(इंग्रजीमध्ये टंकलिखित केलेल्या न्यायनिर्णयाचा मराठी अनुवाद)

[१९९६] ३ एस. सी. आर. ४९४

एम. रामजयराम

- विरुद्ध -

जनरल मॅनेजर, साऊथ सेंट्रल रेल्वे अँड अदर्स

१५ मार्च १९९६

[के. रामास्वामी आणि जी. टी. नानावटी, न्यायमूर्ती]

रेल्वे आस्थापना संहिता :नियम २१९ (जी) आणि ३२० - याचा अर्थ लावणे आणि लागू करणे.

सेवा कायदा - निवड - ज्येष्ठतेसाठी प्राधान्य गुण प्रदान करणे - रेल्वेची वैधता - कायदा सहाय्यकांची भरती - लेखी परीक्षा आणि व्हायवा व्हॉइस परीक्षेत जास्त गुण मिळवणारा अपीलकर्ता - काँटेस्टिंग उत्तरवादींना ज्येष्ठतेसाठी १५ गुण दिले - परिणामी अपीलकर्ताची नियुक्ती होऊ शकली नाही - १५ गन देण्याला आव्हान करणे भेदभावपूर्ण - असा निर्णय देण्यात आला की, गुणांना देण्यात आलेली विशेष सवलत बेकायदेशीर - अपीलकर्त्याची निवड न होणे मनमणिपूर्ण - निवड नियम २१९ (जी) मध्ये नमूद केलेल्या निकषांनुसार केली जावी - काँटेस्टिंग उत्तरवादी एकाच युनिटचे नव्हते तर वेगवेगळ्या युनिटचे नियम ३२० लागू होत नव्हते - नियमांनुसार निवडीचा विचार करण्याचे निर्देश.

दिवाणी अपील अधिकारिता : दिवाणी अपील क्र. ५०८५/१९९६.

ओ. ए. क्र. १०३०/१९९२ मध्ये केंद्रीय प्रशासकीय न्यायाधिकरण, हैदराबाद यांनी दि. २१/०३/१९९५ रोजी दिलेल्या न्यायनिर्णय व आदेशावरून.

अपीलकर्त्यासाठी सी. सीतारामय्या आणि वृंदा धार.

उत्तरवादींसाठी आर. वेणुगोपाल रेड्डी, अरविंद के. शर्मा आणि इंदिरा साहनी.

न्यायालयाचा न्यायनिर्णय पुढीलप्रमाणे देण्यात आला :

अनुज्ञा मंजूर झाली.

जरी उत्तरवादी क्र. १ ते ५ पर्यंत नोटीस पाठवण्यात आली आहे, ते केवळ उत्तरवादी क्र. १ ते ४ लाच तामिल झाल्या आहेत. पाचव्या उत्तरवादीच्या संदर्भात, दिलेले पत्र तसेच ए. डी. कार्ड सुद्धा परत मिळालेले नाही. पाचव्या उत्तरवादीच्या संदर्भात,

दिलेले पत्र तसेच ए. डी. कार्ड सुद्धा परत मिळालेले नाही. ते वैयक्तिकरित्या किंवा सल्लागाराच्या माध्यमातून हजर होत नाहीत.

या प्रकरणातील एकमेव वाद असा आहे: कायदा सहाय्यक म्हणून निवडीमध्ये, काँटेस्टिंग उत्तरवादींना अपीलकर्त्यापेक्षा अधिमान्यतेचे १५ गुण अधिक देण्याचा हक्क आहे का? हि कबूल स्थिती आहे की, उत्तरवादी १ व २ यांनी घेतलेल्या लेखी परीक्षेत, अपीलकर्त्याने लेखी परीक्षेत ६० टक्क्यांहून अधिक गुण मिळवले होते आणि मौखिक परीक्षेत त्याने चांगली कामगिरी केली होती. काँटेस्टिंग उत्तरवादींना त्यांच्या ज्येष्ठतेसाठी १५ गुण देण्यात आले असल्याने त्यांची निवड होऊ शकली नाही. अपीलकर्त्याने १५ गुण देणे हे भेदभावपूर्ण आणि संविधानाच्या अनुच्छेद १४ चे उल्लंघन करणारे असल्याचे आव्हान दिले आहे. या न्यायालयाने २८ ऑगस्ट १९९५ रोजी खालील संदर्भात नोटीस बजावली आहे:

"असे दिसते की रेल्वे आस्थापना संहितेच्या नियम २१९(जी) मध्ये सर्व गुणवत्तेच्या आधारे निवडीची प्रक्रिया प्रदान केली आहे. या प्रकरणात न्यायाधिकरणाने निवडीसाठी उमेदवारांची उपयुक्तता शोधण्यासाठी गुण देण्याच्या आधारावर कार्यवाही केली, न्यायाधिकरणाने व्यावसायिक क्षमतेसाठी ५० टक्के गुण दिले; व्यक्तिमत्व, शैक्षणिक पात्रता, नेतृत्वाची गुणवत्ता - २० गुण; सेवेचा अभिलेख - १५ गुण; ज्येष्ठता - १५ गुण. याचिकाकर्त्याच्या तक्रारी, जरी त्याला इतर व्यक्तींची पाच वर्षांची सेवा आवश्यक असली तरी, जास्त वेतन असलेल्यांना प्राधान्य दिले जाते. उच्च वेतनमानाच्या आधारावर त्याच्यासोबत भेदभाव केला जाऊ शकत नाही आणि त्या आधारावर ज्येष्ठतेचा निर्णय घेतला जाऊ शकत नाही. याचिकाकर्त्याचे ज्येष्ठ अधिवक्ता श्री. सी. सीतारामय्या यांनी असा युक्तिवाद केला आहे की ज्येष्ठतेचा निर्णय सेवेच्या कालावधीच्या संदर्भात केला पाहिजे, परंतु मिळवलेल्या वेतनमानाच्या प्रमाणानुसार नाही आणि जास्त वेतनमान मिळवणाऱ्या व्यक्तींना, जे आता यादीत समाविष्ट केलेल्या व्यक्ती वेगवेगळ्या स्त्रोतांकडून घेतल्या गेल्या आहेत.....अपंगत्व आणि काही विभागांशी भेदभाव या वस्तुस्थितीमुळे कमी वेतनमान घेत असलेल्या उमेदवारांपेक्षा वर ठेवले जाऊ शकत नाही. विहित केलेली चाचणी स्वच्छ आणि

असंवैधानिक आहे. या प्रश्नावर विचार करण्यासाठी नोटीस काढण्यात आली आहे.”

उत्तरवादी क्र. १ व २ यांनी प्रतिशपथपत्र दाखल केले आहे. त्यात असे म्हटले आहे की, अपीलकर्त्याने लेखी आणि मौखिक परीक्षेत जास्त गुण मिळवले होते. असे नमूद केले आहे की रेल्वे आस्थापना संहितेच्या नियम ३२० च्या दृष्टीने, उत्तरवादी हे अपीलकर्त्यापेक्षा वरिष्ठ आहेत. अपीलकर्ता रु. १२०० - २०४० एवढे वेतनमान घेत असून उत्तरवादी रु. १४०० - २६६० एवढे वेतनमान घेत असल्याने ते वरिष्ठ ठरतात. त्या आधारावर त्यांना अपीलकर्त्यापेक्षा १५ गुण जास्त देण्यात आले. परिणामी त्यांची निवड झाली.

रेल्वे आस्थापना संहितेचा नियम ३२० खालीलप्रमाणे आहे:

"उच्च श्रेणीतील निवड/गैर-निवड पदासाठी वेगवेगळ्या वरिष्ठता विभागांशी संबंधित मध्यवर्ती पदवीतील कर्मचाऱ्यांचे सापेक्ष ज्येष्ठत्व.

जेव्हा एखादे पद (निवड तसेच निवड न केलेले) वेगवेगळ्या ज्येष्ठता घटकांच्या कर्मचाऱ्यांचा विचार करून भरले जाते, तेव्हा कर्मचारीवर्ग धारण केलेल्या समान किंवा समतुल्य श्रेणीतील सातत्य सेवेची एकूण लांबी, दीर्घकाळ सातत्यपूर्ण सेवा देणाऱ्या दुसऱ्या अनिश्चित कर्मचाऱ्याच्या तुलनेत कमी कालावधीच्या सातत्यपूर्ण सेवेच्या कर्मचाऱ्याच्या पुष्टीकरणाच्या तारखेची पर्वा न करता, अंतर ज्येष्ठता नियुक्त करण्यासाठी निर्धारक घटक असेल. हे या तरतुदीच्या अधीन आहे की या उद्देशासाठी केवळ गैर - अभावीत सेवा विचारात घेतली जावी.”

त्या नियमाचे वाचन असे सूचित करेल की कर्मचाऱ्याच्या पुष्टीकरणाच्या तारखेची पर्वा न करता आंतर-ज्येष्ठता निवडून देताना, उच्च वेतनमानाच्या सेवेच्या निरंतर कालावधीला, निवडीमध्ये कमी वेतन मिळवणाऱ्या व्यक्तीपेक्षा ज्येष्ठतेपेक्षा प्राधान्य देण्यात आले होते तसेच विविध ज्येष्ठता घटकांच्या कर्मचाऱ्यांचा विचार करून भरल्या जाणाऱ्या बिगर-निवड पदांना प्राधान्य देण्यात आले होते. त्या नियमाचे वाचन असे सूचित करेल की कर्मचाऱ्याच्या पुष्टीकरणाच्या तारखेची पर्वा न करता आंतर-ज्येष्ठता निवडून देताना, उच्च वेतनमानाच्या सेवेच्या निरंतर कालावधीला, निवडीमध्ये

कमी वेतन मिळवणाऱ्या व्यक्तींपेक्षा ज्येष्ठतेपेक्षा प्राधान्य देण्यात आले होते तसेच विविध ज्येष्ठता घटकांच्या कर्मचाऱ्यांचा विचार करून भरल्या जाणाऱ्या बिगर-निवड पदांना प्राधान्य देण्यात आले होते. रेल्वे नियमावलीच्या नियम २१९ (जी) अंतर्गत निर्धारित केलेल्या निकषांच्या आधारे निवड करणे आवश्यक आहे. निवड प्रामुख्याने एकूण गुणवत्तेच्या आधारे केली जावी परंतु निवड मंडळाच्या मार्गदर्शनासाठी विचारात घ्यावयाचे घटक आणि सापेक्ष महत्त्व खालीलप्रमाणे होते:

" २१९ (जी) भारतीय रेल्वेच्या नियमावलीनुसार राज्यांची निवड प्रामुख्याने एकूण गुणवत्तेच्या आधारे केली जावी, परंतु निवड मंडळाच्या मार्गदर्शनासाठी विचारात घ्यावयाचे घटक आणि त्यांचे सापेक्ष महत्त्व खाली नमूद केले आहे:

	कमाल गुण	पात्रता गुण
(i) व्यावसायिक क्षमता.	५०	३०
(ii) व्यक्तिमत्व, पत्ता-नेतृत्व आणि शैक्षणिक पात्रता.	२०	-
(iii) सेवा अभिलेख.	१५	-
(iv) ज्येष्ठता.	१५	-

यामध्ये काँटेस्टिंग उत्तरवादी एकाच युनिटचे नसून वेगवेगळ्या युनिटचे असल्याने, नियम ३२० वगळण्यात आला आहे, उत्तरवादींना ज्येष्ठतेसाठी दिलेले १५ देण्यात आलेली विशेष सवलत स्पष्टपणे बेकायदेशीर आहे. त्यामुळे , अपीलकर्त्याच्या युक्तिवादात असे बल आहे की त्याची निवड न करणे हे उत्तरवादी क्र. १ व २ च्या बाजूने अधिकाराच्या अनियंत्रित वापरासारखे आहे. आम्ही दि. २१ मार्च १९९५ रोजीचे ओ. ए. क्र. १०३९/ १९९२ मध्ये केंद्रीय प्रशासकीय न्यायाधिकरण, हैदराबादचा आदेश रद्दबातल केला. उत्तरवादींना नियमानुसार निवडीचा विचार करण्याचे आणि कायदानुसार नियुक्ती करण्याचे निर्देश दिले जातात.

त्यानुसार अपील अनुमत करण्यात आली. वादखर्च बसविण्यात आला नाही.

टी. एन. ए.

अपील अनुमत करण्यात आली.

अस्वीकरण

"या न्यायनिर्णयाच्या मराठी भाषेतील या अनुवादाचा वापर हा पक्षकारास त्याच्या/ तिच्या मातृभाषेमध्ये त्याचा अर्थ समजून घेण्यापुरताच मर्यादित राहील आणि त्याचा इतर कोणत्याही कारणाकरिता वापर करता येणार नाही. तसेच, इंग्रजी भाषेतील न्यायनिर्णय हाच सर्व व्यावहारिक आणि कार्यालयीन वापराकरिता विश्वसनीय असेल आणि तोच त्यातील आदेशाच्या निष्पादन आणि अंमलबजावणी वैध मानला जाईल."